

Asia: VN/2646/2024

Lausuntopyyntö Pohjoisen Suomen ohjelmaluonnoksesta

3.1 Kestävä kasvu ja uudistavat investoinnit

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Erittäin tärkeitä ja oleellisia toimenpiteitä on esitetty Pohjois-Suomen kestäväälle kasvulle. Erilaisissa perustettavissa investointi- tai muissa työryhmissä olemme ELY-keskuksena ja tulevissa elinvoimakeskuksissa tai lupa- ja valvontavirastossa valtion toimijoina keskeisesti mukana. Pohjoisessa Suomessa on paljon isoja hankkeita, joiden YVA-menettelyt ja lupaprosessit ajoittuvat samaan aikaan kuin merkittävät rakenteiden uudistukset aluehallinnossa (ml. yhden luukun periaate). Uudistukset ja muutoksen toimeenpano vie merkittävästi resursseja, mikä on tärkeä huomioida. Investointien lupaprosessien sujuvoittaminen lainsäädäntömme puitteissa on tärkeää ja kannatettavaa .

3.2 Puhdas energia ja digitaalinen puhdas kasvu

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Ohjelman kohdan ehdotukset ovat kannatettavia. Energiahankkeiden hyväksyttävyyden takia olisi hyvä saada edistettyä sähköintensiivisen jalostavan teollisuuden sijoittumista pohjoiseen.

3.3 Kestävä matkailu

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Kannatettavia ehdotuksia kaikki.

3.4 Osaaminen ja työvoiman saatavuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Tärkeä osa-alue ja toimenpiteet ovat oleellisia mahdollistajia puhtaan uudistavien investointien, puhtaan energian ja digitaalisen kasvun saralla.

Suomen väestökasvu on täysin maahanmuuton varassa. Suomalaisten työkäisten osuus pienenee kiihtyvällä vauhdilla eläköitymisten ja pienen syntyvyyden johdosta.

Pidämme erinomaisina ja toteuttamiskelpoisina toimenpide-ehdotuksia, joissa vahvistetaan Pohjoisessa Suomessa yritysten valmiuksia ja rekrytointia kansainvälisten erityisosaajien saamiseksi alueelle.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriöiden koordinoiman Talent Boost -ohjelman puitteissa tulisi perustaa uusi hanke kartoittamaan nykyistä laajemmin koko maan osalta toimia, joilla voidaan edistää työ- ja osaamisperäistä rekrytointia. Hankkeen jalkautusvaiheessa toimia tulisi suunnitella Pohjoisen Suomen alueiden tarpeisiin.

3.5 Turvallisuus, huoltovarmuus & omavaraisuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Keskeisiä toimenpiteitä on nostettu kyseisessä kohdassa.

Huoltovarmuuden, kokonaisturvallisuuden ja paikallisten asukkaiden näkökulmasta olisi tärkeää, että perusmaantieverkosto pidettäisiin hyvässä kunnossa. Tämä on olennaista myös metsä- ja maatalouden (biotalous), henkilöliikenteen ja ihmisten arjen liikkumiselle huomioiden myös asukkaiden terveydenhuollon tarpeet.

Erittäin tärkeinä ja elinkeinoelämän kannalta kiirehdyttävänä asioina pidämme ehdotuksia, joissa varmistetaan toimintavarmojen tie- ja rautatieyhteyksien kehittyminen (ml. raideleveyskokeilu) Ruotsin ja Norjan satamiin. Luodaan Ruotsin ja Norjan viranomaisten kanssa määrätietoinen pohjoisen liikennejärjestelyiden liikennejärjestelmän pitkän aikavälin kehittämisohjelma ja luodaan tälle työlle selkeä rakenne ja vastuut. Ohjelmaan pitää sisältyä ainakin selvitykset raideyhteyksistä Narvikin ja Tromssan satamiin. Käynnissä oleva läntisen raideleveyden selvittäminen Perämeren kaarella tulee nivoa osaksi ohjelmaa.

Esityksen toteuttamiskelpoisuuteen liittyen siihen tulisi sisällyttää myös rahoitusvaihtoehtojen tarkastelu ja eri mallien arvioinnin sisältäen Suomen, Ruotsin ja Norjan kansallisen rahoituksen, kansallisten rahastojen käyttömahdollisuudet, Pohjoismaiden investointipankin rahoituksen sekä Naton ja EU:n rahoituskanavien käytön.

Koska Suomen itäraja on näillä näkymin pitkään kiinni eikä tavara- saati henkilöliikennettä siihen suuntaan tapahdu, elinkeinoelämän kannalta on aivan elintärkeää, että huolehditaan ja turvataan länsi–itä-suuntaisia liikenneyhteyksiä turvallisuuspoliittisista ja saavutettavuuden näkökohdista käsin.

Tätä puoltavat myös puhtaan siirtymän investoinnit, ml. kaivannaisteollisuus, akkuteknologia ja tuulivoimarakentaminen tarvitsevat toimivia liikenne- ja sähkönsiirtoyhteyksiä. Investoinnit ja huoltovarmuus lisäävät pohjoisen kautta Ruotsiin ja Norjaan johtavien tie- ja ratayhteyksien sekä

niihin kytkeytyvien väylien merkityksen kasvua. Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet ovat lisänneet liikkumista Pohjoisella alueella merkittävästi.

Tärkeää on myös huomioida, että Pohjois-Suomessa säilyy ruoantuotantoa huoltovarmuuden takaamiseksi.

3.6. Saavutettavuus

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Saavutettavuuden parantamisen kannalta aivan perusasia pitää olla, että Suomen valtio pitää kiinni EU:n TEN-T -verkon kriteereistä ja tavoitteista. Näin ollen on itsestään selvää, että myös Pohjoisessa ohjelmassa edistetään TEN-T ydin- ja kattavan verkon liikenneyhteyksiä määrätietoisesti erityisesti investointien kohteena olevilla alueilla. Pohjoisen Suomen liikennestrategian (2036) toimenpide-ehdotuksia tulee sisällyttää osaksi valtakunnallista liikennejärjestelmä-suunnitelmaa (L12) ja sitä toteuttavaa Väyläviraston investointiohjelmaa (vuosille 2026–2032).

Muuttuneen geopoliittisen tilanteen ja turvallisuuden johdosta on tärkeää, että nostetaan pitkäjänteisesti pohjoisen liikenneverkon perusväylänpidon rahoitustasoa. Samalla varmistetaan muun ohessa myös vähäliikenteisen väyläverkon kunto ja toimintavarmuus.

Suomen pituuden ja pitkän maantieteellisen etäisyyden teollisuuden päämarkkinoista johdosta on kriittistä, että selvitetään mahdollisuudet tukea pk-yritysten jalostamien tuotteiden pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia.

3.7 Pohjoinen yhteistyö

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Pohjoismaisen yhteistyön ja yhteyksien tarve on aidosti tunnistettu, mitä pidetään todella tärkeänä. Yhteistyön merkitys on aina ollut tärkeä, mutta nykyinen maailmanpoliittinen tilanne korostaa ja parantaa keskinäistä kanssakäymistä. Yhteyksien kehittämiseen tarvitaan vahvaa valtakunnallista, alueellista ja paikallista tukea.

Muut huomiot ohjelmaluonnoksesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Haluamme kiittää ohjelmaluonnoksen valmisteluprosessia, jossa on huomioitu vuorovaikutteinen aluelähtöisyys hyvin. Erityisesti haluamme kiittää valmistelua ohjanneiden ryhmien puheenjohtajia Riikka Slunga-Poutsaloa valtiovarainministeriöstä, Harri Martikaista valtioneuvoston kansliasta, Tiina Korhosta työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä sihteeristöä paneutumisesta Pohjoiselle ja sitä kautta koko Suomelle tärkeisiin aiheisiin.

Pohjoisen ohjelman lähtökohtina ovat perustellusti kasvu, turvallisuus ja yhteistyö. Pidämme tärkeänä, että maan hallitus on tunnistanut Pohjoisen mahdollisuudet ja merkityksen. Ohjelmatyön

rakenne mahdollistaa keskustelun ja yhteisen kehittämisen maan hallituksen, ministeriöiden ja pohjoisen toimijoiden kesken.

Esitämme, että Pohjoisen ohjelman johdantoon laaditaan vielä Pohjoisen visio. Pohjoinen tuottaa ratkaisuja koko Suomelle ja pohjoiseen kannattaa investoida. Pohjois-Suomi on alue, jolla on valtava potentiaali ja monia vahvuuksia, jotka tukevat koko Suomen kehitystä. Pohjois-Suomessa on runsaasti luonnonvaroja, kuten metsää, mineraaleja ja energiaa. Näiden resurssien kestävä hyödyntäminen edistää koko maan taloudellista kasvua ja energiaomavaraisuutta. Pohjois-Suomi toimii tärkeänä logistisena solmukohtana ja toimii väylänä Itämereltä Atlantille vahvistaen huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta. Alueella on vahvaa teknologia- ja tutkimusosaamista, joka vahvistaa koko Suomen kilpailukykyä ja luo mahdollisuuksia uusien yritysten ja työpaikkojen syntyyn. Pohjois-Suomessa on korkeatasoisia oppilaitoksia, jotka tuottavat korkeasti koulutettuja ammattilaisia eri aloille. Alueen ainutlaatuinen luonto houkuttelee matkailijoita ympäri maailmaa. Matkailu tuo merkittäviä tuloja ja luo työpaikkoja sekä maakuvaa. Investoimalla Pohjois-Suomeen voidaan vahvistaa näitä vahvuuksia ja luoda kestävä kasvua, joka hyödyttää koko Suomea. Edellä mainituin perustein esitämme, että Pohjoisen ohjelman alaotsikoksi lisätään ”Pohjoinen turvaa ja rakentaa koko Suomea”.

Pidämme tärkeänä, että ohjelmaluonnos sisältää osion Pohjoisen yhteistyön lisäämisestä. Ehdotus yhteisestä Suomen, Ruotsin ja Norjan Pohjoisten alueiden strategisesta ohjelmasta on erittäin merkittävä avaus. Se sitoo yhteen useimmat Pohjoisen Suomen ohjelman toimenpide-esitykset ja ankkuroi ne rajat ylittäväksi yhteistyöksi. Esitämme, että ohjelman laatimisesta vastaa neuvottelukunta, jossa ovat edustettuina valtion ja alueiden edustajat.

Pohjoisen ohjelman viimeistelyssä on keskeistä osoittaa esitetyille konkreettisille toimenpiteille kokonaiskoordinaatiovastuullinen taho sekä kunnianhimoinen toteutusaikataulu ja resurssointi. Pääosalla toimenpiteistä on edellytykset edetä välittömästi tai käynnissä olevan hallituskauden aikana. Näiden toimenpiteiden osalta on välttämätöntä varmistaa resurssointi viimeistään hallituksen puoliväliriihessä. Yli hallituskauden kestäville toimenpiteille oleellista on luoda selkeä rakenne jatkumon varmistamiseksi.

Liimatta Jonas
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus